

De in zijn brief van 13 december 1931 geuite wensen gingen beide in vervulling. De verzameling kwam naar het Museum, niet als legaat, doch tijdens zijn leven, tegen einde 1978. Hij moest toen kleiner gaan wonen, maar ook speelde een rol het feit dat hij er prijs op stelde dat in het Museum de registratie en invoering van zijn verzameling nog kon geschieden door de zeer ervaren technisch medewerker C. W. H. Cossee, die na bijna een halve eeuw dienst in 1979 met pensioen ging.

Met Willem Hellebrekers is een markante figuur uit het Nederlandse ornithologenwereldje heengegaan, die door al degenen die hem gekend hebben ernstig gemist zal worden. Een woord van medeleven met de nabestaanden, in de eerste plaats zijn weduwe, aan wie hij na een 61-jarig huwelijk is ontvallen, is hier op zijn plaats.

G. F. Mees

Onderzoek aan sterns in Denemarken

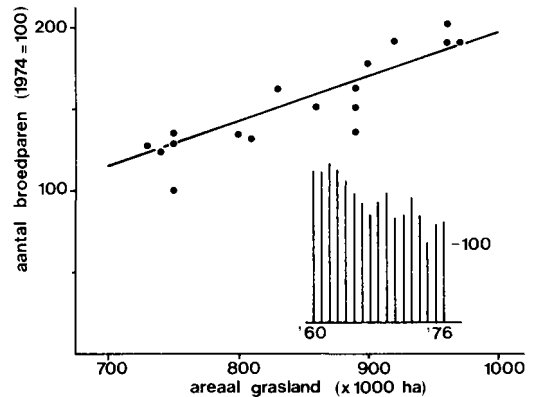
ANDERS PAPE MØLLER

In 1967 werd in Denemarken een sternwerkgroep opgericht die nu 15 jaar bestaat. Oorspronkelijk was het een samenwerkingsverband tussen ringers maar toen de groep groter werd (tegenwoordig 40-50 leden), werd een organisatievorm in het leven geroepen met een centrale coördinator en enkele soortcoördinatoren. Deelneming aan het werk van de groep gebeurt op vrijwillige basis. Een probleem is dat van de vele gegevens nog maar weinig (slechts 10%) is geanalyseerd en gepubliceerd. Dit gaat erg moeizaam omdat iedereen een woordje mee wil spreken.

Het werk aan de sterns heeft zich gericht op tellen en ringen. Broedvogels en hun jongen worden gevangen, gemeten en gewogen terwijl verschillende broedbiologische gegevens worden verzameld. Verder worden aantekeningen gemaakt over het voorkomen van andere broedvogels en over eventuele bedreigingen van de broedplaatsen. In de periode 1970-82 zijn ongeveer 15 000 adulte sterns gevangen waarvan 10 000 Noordse Sterns en 2500 Grote Sterns. In totaal werden tot nu toe 40 000 pulli geringd. Het aantal terugvangsten van als pullus of adult geringde vogels bedraagt nu ongeveer 5000.

Op veel eilanden en stranden werden de aantallen broedende meeuwen geteld. Bij de analyse van de verspreiding van sterns en hun broedresultaten is het samenbroeden met kokmeeuwen en de prooi-predator relatie met Zilvermeeuwen en Grote Mantelmeeuwen van grote betekenis. In Denemarken komen veel gemengde kolonies voor van Kokmeeuw met Visdief, Grote Stern en Lachstern. Goed gedijende kokmeeuw-kolonies zijn belangrijk voor het voorkomen van deze in Denemarken minder talrijke soorten sterns. Agrarische veranderingen vormen waarschijnlijk de belangrijkste bedreiging voor de Kokmeeuw in Denemarken. Ze foerageren hier voornamelijk op grasland. De verschuiving van gemengde bedrijfsvoering naar graanteelt heeft het voedselareaal van de soort aanzienlijk doen verminderen (figuur 1).

Denemarken is een land met veel Noordse Sterns. In tegenstelling tot de buurlanden zijn Noordse Sterns

Figuur 1. Verband tussen het aantal broedparen van de Kokmeeuw en de oppervlakte grasland in Denemarken. Het staafdiagram geeft het populatieverloop in de jaren 1960-76.

hier talrijker dan Visdieven. De Noordse Stern heeft een gezonde populatie van 5-6000 paar terwijl de Visdief voorkomt met 500-600 paar. Vroeger waren er meer Visdieven en het lijkt erop dat ze een halve eeuw geleden talrijker waren dan Noordse Sterns. Dit is ook waargenomen langs de Zweedse en Finse Oostzeekust. Het kan zijn veroorzaakt door veranderingen in het overwinteringsgebied terwijl Noordse Sterns opengevallen plaatsen hebben ingenomen. Finse ornithologen hebben gesuggereerd dat Visdieven het veld hebben moeten ruimen door concurrentie met Noordse Sterns.

De Lachstern is evenals elders in Europa in Denemarken een bedreigde soort. Door de zeldzaamheid van de soort zijn verspreiding en aantallen in Denemarken goed bekend. Het aantal broedparen schommelde tot 1950 tussen 200 en 500, maar de soort is sindsdien sterk in aantal achteruitgegaan. Dit realiseerde men zich echter pas in het midden van de jaren zeventig. Voor de afname zijn diverse oorzaken genoemd. Voor een kolonievogel is het nadelig om in kleine kolonies te broeden daar het broedsucces in kleine kolonies lager is dan in grote kolonies. Dit kan onder andere zijn veroorzaakt door gebrek aan sociale stimulatie en afname in legselgrootte (door afname van intraspecifiek nestparasitisme). In tegenstelling tot de situatie in Denemarken zijn Lachsterns in de Camargue (Zuid-Frankrijk) voedselspecialisten. In Denemarken kan het voor het vinden van voedsel van groot belang zijn om in grote kolonies te broeden, omdat ze bij het localiseren van voedsel meer op elkaar aangewezen zijn. Er zijn ook duidelijke veranderingen opgetreden in de winterkwartieren in Afrika en recent onderzoek van eischaaldikte en pesticiden in eieren duidt op opname van vergiften in het overwinteringsgebied of gedurende de trek.

Adres: *Langelandsgade 220, 8200 Århus, Denemarken*

[De bovenstaande tekst is een samenvatting van een lezing die op 17 april 1982 in Artis werd gehouden tijdens een wetenschappelijke vergadering van de NOU en de Club van Zeetrekwaarnemers.]

Actualiteiten

Avifauna van de Maasvlakte

Momenteel wordt getracht een overzicht samen te stellen van het vogelleven op de Maasvlakte. Naast de Maasvlakte zelf zal deze avifauna ook betrekking hebben op Westplaat, Brielse Gat, Oostvoornse Meer en Groene Strand. Een ieder die beschikt over waarnemingen, inventarisatie- en telgegevens wordt vriendelijk verzocht deze voor dit overzicht ter beschikking te stellen. Gegevens kunnen worden opgestuurd naar onderstaand adres waar ook nadere inlichtingen kunnen worden verkregen.

Paul G. Schrijvershof, Dordtselaan 172, 3073 GN Rotterdam, tel. 010-844359

Broedvogeloverzicht Winterswijk

Door het aanstellen van een eindredacteur bij het Staring Instituut in Doetinchem wordt het de Vogelwerkgroep Zuidoost-Achterhoek mogelijk een broedvogeloverzicht betreffende de gemeente Winterswijk samen te stellen. Ongetwijfeld zijn er onder de lezers van dit blad nog velen die beschikken over dagboeken en/of inventarisaties in het Winterswijkse (met name uit de vroegere jeugdbondsperiode waarvan niets tot nauwelijks iets bekend is). Door verwerking van deze gegevens streven we naar een zo volledig mogelijk overzicht. Graag uw gegevens naar

Jan Grotenhuis, Woold K 198, 7117 VD Woold, tel. 05434-435

Waarnemingen van Zwarte Ooievaars

In verband met de voorbereiding van een artikel over het voorkomen van de Zwarte Ooievaar in de Benelux verzoek ik om toezending van alle waarnemingen van deze soort sinds 1900. Het gaat hierbij met name om ongepubliceerde gegevens. Gelieve bij het inzenden te vermelden: datum, plaats, aantal, leeftijd en eventuele bijzonderheden zoals vliegrichting en gedrag.

Willem Vergoossen, Brugweg 20, 6102 TK Echt

Zeearenden en Slechtvalken met kleurringen

Sinds 1976 worden in Scandinavië, Finland en Noord-Duitsland jonge Zeearenden en Slechtvalken van kleurringen voorzien. Van beide soorten werden tot nu toe ongeveer 400 exemplaren gemerkt met een kleurring aan elke poot; een vijftigtal Slechtvalken kreeg één kleurring. Oranje en zwarte kleurringen van Slechtvalken zijn voorzien van een combinatie van één letter en twee cijfers die op een afstand van 100 meter met een telescoop afgelezen kunnen worden.

Het is de moeite waard bij Slechtvalken te letten op kleurringen omdat een groot deel van de in Nederland

overwinterende vogels uit Fenno-Scandinavië afkomstig is. Dit geldt in mindere mate ook voor Zeearenden. Gelieve waarnemingen in te zenden aan *Peter Lindberg, Department of Zoology, P.O. Box 250-59, S 400 31 Göteborg, Zweden* of aan *LRWT, p/a Johan Thissen, Spoorlaan 22, 6562 AN Groesbeek*

Kraanvogeltrek najaar 1982

Uit vele plaatsen van het land zijn meldingen ontvangen over massale trek van Kraanvogels in begin november. In tegenstelling tot andere jaren beperkten de verplaatsingen zich niet tot Oost- en Zuidoost-Nederland want ook in het westen en andere delen van het land werden grote groepen waargenomen.

Voor het samenstellen van een overzicht van deze verplaatsingen zouden we graag beschikken over zoveel mogelijk waarnemingen van 1982. Wij verzoeken daarom iedereen waarnemingen van Kraanvogels uit deze periode aan ons in te zenden onder vermelding van datum, tijdstip, plaats, aantal, vliegrichting en eventuele bijzonderheden aangaande gedrag en pleisterende vogels.

Waarnemingen benoorden de Waal gelieve men te zenden aan

Henk Wessels, Orion 12, 7122 XG Aalten, tel. 05437-4437 (b.g.g. 5067)

Waarnemingen bezuiden de Waal gaarne naar *Willem Vergoossen, Brugweg 20, 6102 TK Echt*

XIX Congressus Internationalis Ornithologicus

At the XVIII International Ornithological Congress in Moscow the International Ornithological Committee accepted the invitation of the National Museum of Natural Sciences of Canada and of the Canadian ornithological community to hold the XIX Congress in Canada. The Congress will be held in Ottawa, 22-29 June 1986.

Those interested in participating in the Congress are urged to inform the Secretariat in order to obtain announcements and application forms. Correspondence should be addressed to

Dr Henri Ouellet, Secretary-General XIX Congressus Internationalis Ornithologicus, National Museum of Natural Sciences, National Museums of Canada, Ottawa, Ontario, Canada, KIA OM8

Opgelet: plankzeilers!

Wie heeft aanwijzingen dat het sterk toegenomen plankzeilen van invloed is op de rust en de foerageermogelijkheden van watervogels? Of verdragen vogels en plankzeilers elkaar prima bij u in de buurt? Alle gegevens graag naar

Vogelbescherming, t.a.v. S. Woldhek, Driebergseweg 16C, 3708 JB Zeist, tel. 03404-25406